

uzmanlar ve usta satranç oyuncularıdır. Ancak elektronik beyin kendisine verilen satranç programlarını beğenmediği ve kendi kendine üstün hamleler bulmaya başladığı gün satranç ustaları için tehlike çanları çalacaktır.

ELEKTRONİK BEYİNLERİN OYNADIĞI İKİ SATRANÇ PARTİSİ

PARTİ No. 1: (Elektronik Beyine karşı Elektronik Beyin) Beyaz: Duchess, Siyah: Kaissa, 1. e4 d5, 2. p:p Af6, 3. Af3 A:p, 4. d4 g6, 5. Fe2 Fg7, 6. c4 Ab6, 7. Ac3 0-0, 8. Fe3 Fg4, 9. c5 Ad5, 10. 0-0 e6, 11. Vb3 b6, 12. A:A p:A, 13. Fg5 Vd7, 14. h3 Ff5, 15. Vc3 Ke8, 16. Kfe1 Fe4, 17. Ad2 Vf5, 18. Fe3 Ve6, 19. A:F p:A, 20. p:p pc:p, 21. Kec1 Ad7, 22. Fg4 Vd5, 23. Vc6 Af6, 24. Fe2 Kad8, 25. Va4 Ke7, 26. Fb5 Vf5, 27. Kc2 Ad5, 28. Kac1 Ff6, 29. Vb3 a5, 30. g4 Ve6, 31. Kc6 a4, 32. V:p Kd6, 33. K:K V:K, 34. Va8 + Ke8 (Kaissa eğer 34. Şg7 oynarsa beyazın 35. Vf8 + S:V, 36. Fh6 + Şg8 veya Fg7, 37. Kc8 + Vd8, 38. K:V + Ke8, 39. K:K ile mat edeceğini önceden görüyor) 35. V:K + Şg7, 36. g5

ld8, 37. Fc4 Ve7, 38. V:V A:V 39. Ff4 ve siyah 48. hamlede oyunu terketti.

PARTİ No. 2: (Elektronik Beyine karşı İnsan).

Beyaz: Chess 4.5, Siyah: Fenner, 1. e4 c5, 2. Af3 e6, 3. d4 p:p, 4. A:p a6, 5. c4 Af6, 6. Fd3 Vc7, 7. 0-0 Fc5, 8. Ab3 Fa7, 9. Ac3 Ac6, 10. Fg5 Ae5, 11. F:A p:F, 12. Ve2 d6, 13. Şh1 Fd7, 14. f4 A:F, 15. V:A 0-0-0, 16. Kad1 Fc6, 17. f5 Fb8, 18. g3 h5, 19. p:p h4, 20. K:p p:g, 21. V:g Kdg8, 22. p:p V:p, 23. K:V K:V, 24. Ad5 (Burada Chess 4.5 Fenner'in beraberlik teklifini reddetti) Fe8, 25. Ab6 + Şd8, 26. K:pb7 Fc6, 27. K:F + Şc7, 28. Kc8 + K:K, 29. p:K F:p +, 30. Şg1 Kh8, 31. Ad5 + Şc6, 32. Aa5 + ve siyahlarla oynayan Fenner partiyi terketti.

BİBLİYOGRAFYA:

Silbermann - Unzicker, Geschichte des Schachs, München 1975; Frey, Chess Skill in Man and Machine, Berlin 1977; Levy, Chess and Computer, England 1976; Chess Magazine, Sutton Coldfield-England No. 751-52, 767-68, 779-80, 785-86; Deutsche Schachzeitung, Berlin, No. 1974/10, 1977/11, 1978/1; Süer Satranç Dergisi, İstanbul, S: 17 (1971), 37 (1973), 68 (1976).

Çağlarıyla Çatışanlar:

SOKRATES (İ. Ö. 469 - 399)

Halil İbrahim GÖKTÜRK

Bir filozof öğretmen ki hâla anıldığı yeryüzünde bir tek kitap bırakmamış... ama hem bir dostu, hem de bir öğrencisi "yarın"lara, "gelecek"lere anlatmış O'nu... Bizden öncekilere ulaşanlarla, şimdi elimizde bulunanlar işte bu 'İkinci Elden' aktarmalardır. Şu anda, O'nun hakkında tüm bildiklerimizi, "Anabasis" yazarı Ksenofon ile, hayran öğrencisi ve vefalı dostu Eflâtun'a borçluyuz. Keşke her öğrenci "Hoca" sını böylesine yaşatabilseydi... acaba dünyamızda daha nice değerlere sahip olamaz mıydık?

Açık hava - Yeşil bahçe dersleriyle ünlü "Hoca" bu gün de yine öğretilerini sürdürür gibi nedense...

İsa'dan Önceki 500'üncü yıldan otuz bir yıl sonrasıymış... Eski Atina'da bir heykeltçinin gürbüz bir çocuğu doğar. Oğul'un anası ebe'dir. Rahat bir yaşam ortamının meyvelerini toplayarak gelişir. Zamanın düzenli temel bilgilerinden oluşan öğrenimini tamamlar. Savaşta yiğit kişidir. Önceleri babası gibi heykel için mermer yontarsa da kendini Filozof - Öğretmenliğe adar. Böylece

insanlara; "Düşünceyi öğretmek" baş kaygısı olur. O'na göre 'düşünme işlemi' sormayla, sorguyla başlar... Kaldı ki okul çağına yaklaşmakta olan her çocuğun uyanan "bilinç"inin ilk belirtisi de ilk sorusu değil mi? Ayrıca tek, tek "Parça" dan "Bütün"e varım üzerinde sıkı bir dirençle durmuş.. "Özel durum"lara uygulanan doğru bir ilkenin "Genel Durum"lara da uygulanabileceği kaidelerini ortaya atmıştır. Öğretim metodu ise, "diyalogos" denilen "karşılıklı konuşmalar"dan oluşur. Bu diyaloglarda ele alınan malzeme öylesine geniş ve yaygındır ki işlendikçe bitmez.. zira yordam, ataların saygıdeğer düşün kalıntılarını yeniden ve zamanın ışığında gözden geçirmektedir. Geçerli kavramları, eylemleri ve yöntemleri titizlikle inceler, eleştirir.. ve herbirini yeni tanımlamalara, açıklamalara kavuşturur. Yani bir bakıma doğma'ya şüpheli sokar. Alışılmışlığa, bağnazlığa baş kaldırır. Nitekim, "Her kötülük bilgisizlikten gelir, hiç kimse isteyerek kötülüğe sapmaz." der.. ve "tek"lerden yola çıkarak "Tümevarım"ın kurucusu olur. Amacı, gelenek-

ciliğin, donmuşluğun ve değişmezliğin tersine, eskimiş değer yargılarını aklın ve deneylerin süzgecinden geçirmektir. Öylece de bambaşka bir aydınlığa varmayı hedef alır. Dahası, düşün-
dükçe söyler ve söyledikçe düşünür ... ardından
"Hiç bir şey bilmediğimi biliyorum." diyerek
insanoğluna öğrendikçe cahilliğinin derecesini
anlatmak ister.

Ötekilere karşı, Sokratesci Okulların hepsi, insan yaşamındaki en son hedefin "Bilgiyle varılan erdem" olduğu yolundaki Sokrates'in görüşünde birleşirler.

Çizekli kırlarda, açık hava meydanlarında, çevresine toplanan öğrencilerine, ağır ağır gezinerek dersler verir. Yine böyle dalgın bir ders sırasında, öfkeyle çileden çıkmış karısını karşısında bulur ve: "Burada boşuboşuna lâflar edeceğine, alacaklılar kapıya dayandı. Borçlarını öde." dersini de sessizce alır. Ne var ki Sokrates alçakgönüllü, gösterişsiz bir insandır ... parayı, rahatı, güzel giyinmeyi hor görür. Ama yeni dünya görüşleriyle aydınlanma çağının bir öncüsüdür de... Dersler ilerledikçe, yeni kanıtlar, taze fikirler ortaya sürülür. Geleneksel Çoğulcu Tanrıları kabullenmekle beraber evreni, bir tek Kudretin düzene koyduğuna inanır. Sıradan kişilerin, alışık inancalarını, töresel eylemlerini didik didik eleş-

tirir. Böylece de yürüyen düzene ve çağına ters düşüp onun dışına çıkar. Adı, gençlerin ahlâk bozucusu ve toplumun düzen bozuncusuna çıkar. Hele Tanrılar yerine Tek Tanrı'yı önermesiyle kızgın bir din düşmanı sayılır. Çağın insan kanunları sert ve kesindir. Filozof, insanların koyduğu kanunları, Tanrıların buyruklarından da daha üstün tutar. Tutuklanır ve ünlü savunmasını yapar ... ama Atina mahkemesi, kendisini baldıran ağusuyla ölüme mahkûm eder. Yakınlarının öğütlerine uyarak kaçmayı veya sözlerini değiştirmeyi aslâ benimsemeyiz. İnançlarının doğruluğuna geçici varlığını kanıt koyarak insanlık tarihinde ölmeliğe ulaşır ... oysa Atina mahkemesinin yargıçları gibi adı, sani unutulup gitmişti bile...

— İsa Öncesi 4'üncü yüzyılından bir yıl geçen hüküm gecesindeyiz ... kendisini zindanda ziyaret eden öğrencilerine bir ders daha verir. Baldıranı içme saati gelmeden, öğrencilerinden birinin elinde bir saz görür. Sazın nasıl çalınacağını öğrenmek ister. Öğrencisi: "Üstadım, az sonra ağı içeceksiniz. Çalmaya vaktiniz olmayacak. Bir zevk duymayacaksınız." deyince "Hoca", son dersini verir:

— "Asıl zevk, sazı çalmakta değil, çalmayı öğrenmektir".

- **Bu günü yaşa, yarın çok geç olabilir.**

MARTIAL

- **İnsanlar ihtiyaçları sayarlar, fakat onları sevmezler.**

DIDEROT

- **Psikoanaliz, müzik dersine benzer: beş yıl hiç bir ilerlemenin farkına varılmaz, fakat birdenbire piyano çalarsınız.**

Woody ALLEN

- **Zamanla insan işlediği bütün günahlardan pişman olur, hatta bir kaç işlemediğinden de.**

Brigitte BARDOT

- **Hayatta insanın bir ideali olması, bulunacak en iyi hazinedir.**

Robert Louis STEPHENSON

- **Rüzgâr ve fırtınadan kaçabiliriz, fakat acele şeytanından asla.**

John BURROUGHS

- **Dünyadaki esas facialar, haklı ile haksız arasındaki anlaşmazlıklar değil, iki haklı arasındaki anlaşmazlıklardır.**

Georg HEGEL